

<p style="text-align: center;">Силабус курсу Туристичні маршрути Закарпаття</p> <p>Освітній ступінь: бакалавр Галузь знань: 24 Сфера обслуговування Спеціальність: 242 Туризм Освітньо-професійна програма: Туризм Кількість кредитів: 6 Рік підготовки: 2-й, IV-семестр Компонент освітньої програми: вибіркова Мова викладання: українська</p>	
---	--

Керівник курсу

старший викладач кафедри туризму Кривенкова Руслана Юріївна

Контактна інформація – ruslana.krivenkova@uzhnu.edu.ua

Опис дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Туристичні маршрути Закарпаття» є всебічна підготовка здобувачів вищої освіти спеціальності «Туризм» для роботи в галузі туризму, формування системи базових знань з основ розвитку туристичної галузі в Закарпатській області. Навчальна дисципліна «Туристичні маршрути Закарпаття» є одним з професійно-орієнтованих курсів програми підготовки фахівців за освітньо-професійною програмою «Туризм» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та займає провідне місце в циклі вибірових дисциплін.

Завданнями навчальної дисципліни «Туристичні маршрути Закарпаття», що забезпечують досягнення мети та формування програмних результатів навчання здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, є такі:

- засвоєння теоретико-методологічних основ дослідження туристичних маршрутів Закарпаття;
- вивчення історії становлення й розвитку туристичної галузі в Закарпатській області, аналітична оцінка формування та розвитку складових частин туристичного потенціалу країн Закарпатської області;
- формування в здобувачів вищої освіти фахового розуміння специфіки розвитку туризму в різних районах Закарпатської області;
- дослідження причинно-наслідкових зв'язків у формуванні основних туристичних центрів Закарпатської області;
- висвітлення тенденцій розвитку туризму районах Закарпатської області;
- вироблення вмінь у здобувачів вищої освіти щодо надання туристично-краєзнавчої характеристики районів Закарпатської області;

- формування практичних навичок роботи здобувачів вищої освіти щодо створення туристичних маршрутів територією різних районів Закарпатської області, що є необхідним для майбутньої роботи в туристичних фірмах.

Предметом навчальної дисципліни «Туристичні маршрути Закарпаття» виступають методологічні принципи організації туристичних маршрутів територією Закарпатської області; вивчення туристичного потенціалу Закарпаття; дослідження основних туристичних ресурсів Закарпатської області.

Навчальний контент

Модуль I. Теоретичні основи вивчення туристичного потенціалу районів Закарпаття

Тема 1. «Туристичні маршрути Закарпаття» як навчальна дисципліна

Об'єкт, предмет, завдання та функції дисципліни. Загальна характеристика Закарпатської області. Передумови розвитку туризму в регіоні. Історія становлення туристичної галузі на Закарпатті. Діяльність Клубу Чехословацьких туристів (1919-1939 рр.). Огляд найцікавіших куточків краю.

Тема 2. Фізико-географічна та геоеконімічна характеристики Закарпатської області

Характеристика Закарпаття як адміністративно-територіальної одиниці України. Характеристика економічного потенціалу Закарпатської області. Характеристика лісових, земельних та водних ресурсів Закарпаття. Природно-заповідний фонд Закарпатської області. Мінерально-сировинні та геотермальні ресурси Закарпаття. Рекреаційні ресурси та рекреаційний потенціал Закарпатської області.

Тема 3. Туристичний потенціал Берегівського району

Передумови та чинники розвитку туристичної галузі в районі. Природні туристичні ресурси району. Історико-культурні туристичні ресурси району. Соціально-економічні (інфраструктурні) туристичні ресурси району. Туристичні центри району. Сучасний стан та особливості розвитку туризму району. Лімітуючі чинники розвитку туризму в районі. Замки та палаци Закарпаття на території району. Угочанський замок Канків. Палац Перені. Королівський замок Нялаб. Соляний шлях. Винний шлях. Гастрономічний шлях. Маршрут «Стежками опришків» на території району. «Шлях Пинті». Боржавська вузькоколія. Готичний шлях. Природні об'єкти. Ботанічний заказник Чорна гора. Гора Фрасин. Моделювання туристичних маршрутів територією району.

Тема 4. Туристичний потенціал Ужгородського району

Передумови та чинники розвитку туристичної галузі в районі. Природні туристичні ресурси району. Історико-культурні туристичні ресурси району. Соціально-економічні (інфраструктурні) туристичні ресурси району. Туристичні центри району. Туристична привабливість Перечинщини та Великоберезнянщини. Сучасний стан та особливості розвитку туризму району. Лімітуючі чинники розвитку туризму в районі. Моделювання туристичних маршрутів територією району.

Тема 5. Туристичний потенціал Мукачівського району

Передумови та чинники розвитку туристичної галузі в районі. Природні туристичні ресурси району. Історико-культурні туристичні ресурси району. Соціально-економічні (інфраструктурні) туристичні ресурси району. Туристичні центри району. Туристична привабливість Воловеччини. Сучасний стан та особливості розвитку туризму району. Лімітуючі чинники розвитку туризму в районі. Моделювання туристичних маршрутів територією району.

Тема 6. Туристичний потенціал Хустського району

Передумови та чинники розвитку туристичної галузі в районі. Природні туристичні ресурси району. Історико-культурні туристичні ресурси району. Соціально-економічні (інфраструктурні) туристичні ресурси району. Туристична привабливість Міжгірщини. Туристичні центри району. Сучасний стан та особливості розвитку туризму району. Лімітуючі чинники розвитку туризму в районі. Моделювання туристичних маршрутів територією району.

Тема 7. Туристичний потенціал Рахівського району

Передумови та чинники розвитку туристичної галузі в районі. Природні туристичні ресурси району. Туристична привабливість «гір-двохтисячників». Історико-культурні туристичні ресурси району. Соціально-економічні (інфраструктурні) туристичні ресурси району. Туристичні центри району. Сучасний стан та особливості розвитку туризму району. Лімітуючі чинники розвитку туризму в районі. Моделювання туристичних маршрутів територією району.

Тема 8. Туристичний потенціал Тячівського району

Передумови та чинники розвитку туристичної галузі в районі. Природні туристичні ресурси району. Історико-культурні туристичні ресурси району. Соціально-економічні (інфраструктурні) туристичні ресурси району. Туристичні центри району. Сучасний стан та особливості розвитку туризму району. Лімітуючі чинники розвитку туризму в районі. Моделювання туристичних маршрутів територією району.

Модуль II. Сучасні туристичні маршрути Закарпаття

Тема 9. Загальні принципи організації туристських маршрутів

Поняття туристичного маршруту, його місце та значення. Класифікація видів туристичних маршрутів. Методичні принципи розробки туристичних маршрутів. Маркування туристичних маршрутів. Планування туристського маршруту. Етапи розробки туристських маршрутів.

Тема 10. Замковий туризм на Закарпатті

Основні тенденції та особливості розвитку замкового туризму в Україні на Закарпатті. Замки та фортеці як основні туристичні об'єкти Закарпаття. Замкове «намисто» Закарпаття: замок «Паланок», Ужгородський, Сент-Міклош (Чинадіївський), Невицький та ін. Огляд найцікавіших туристичних маршрутів замками Закарпаття.

Тема 11. Релігійний туризм на Закарпатті

Особливості релігійного туризму в Україні та на Закарпатті. Напрями сучасного релігійного туризму в Україні. Центри релігійного туризму краю. Церкви та монастирі як

об'єкти релігійного туризму Закарпаття. Туристичні подорожі по церквах та монастирях краю. Огляд найцікавіших туристичних маршрутів по церквах та монастирях Закарпаття.

Тема 12. Екстремальний туризм на Закарпатті та туристичні маршрути гірським Закарпаттям

Сучасні форми екстремального туризму на Закарпатті. Стан та перспективи функціонування та менеджменту обслуговування маршрутів екстремального туризму. Огляд основних екстремальних маршрутів Закарпаттям. Піші туристичні маршрути Закарпаттям. Веломаршрути Закарпаття. Катання на квадроциклах. Закарпатський туристичний шлях.

Тема 13. Тематичні маршрути Закарпаття

Туристичні маршрути патріотичної тематики: військовий туристичний маршрут «Лінія Арпада» та «Стежками опришків». Туристичні маршрути по лікувальним водам Закарпаття. Туристичний маршрут «Геотермальні води Закарпаття» (Ужгород-Нижнє Солотвино-Мукачєво-Косино-Берегово-Виноградово-Велятино). Закарпатський гастрономічний шлях. Закарпатський соляний шлях. Охоронні замки для соляного шляху. Винний та медовий шляхи.

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
Інтегральна	Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.
ЗК 02	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК 09	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку України, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК 10	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 13	Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 14	Здатність працювати в команді та автономно.
СК 01	Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.
СК 02	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
СК 03	Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.
СК 05	Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.
СК 06	Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).
СК 07	Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту.
СК 08	Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.
СК 09	Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах.
СК 10	Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.
СК 11	Здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку.
СК 12	Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу.
СК 15	Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства.
СК 17	Здатність обирати оптимальні способи реалізації туристичних послуг, проводити дослідження споживчих ринків та планувати маркетингові заходи.
СК 18	Здатність до організації нових форм рекреаційної діяльності, орієнтованої на пізнання природи, мінімізацію шкоди довкіллю та підтримку етнокультури.

СК 19	Здатність організувати та здійснювати туристичну діяльність на природоохоронних територіях.
СК 21	Розробляти рекомендації для державних органів влади та органів місцевого самоврядування у сфері контролю за туристичною діяльністю.
СК 22	Розробляти, обґрунтовувати та впроваджувати стратегію зовнішньоекономічної діяльності підприємств туристичної галузі.
ПРН 1	Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.
ПРН 3	Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ
ПРН 4	Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.
ПРН 7	Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт
ПРН 14	Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

Літературні джерела

Основна :

1. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 р. № 324/95 – ВР в редакції Закону України від 18.11.2003 р. № 1282. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>
2. Наказ Міністерства охорони навколишнього середовища України від 22 червня 2009 р. № 330 «Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/a\5Mo\0679-09>
3. *Дмитрук О. Ю.* Спортивно-оздоровчий туризм : навч. посіб. / О.Ю., Дмитрук, Ю.В. Щур – К.: Альтерпрес, 2008. – 280 с.
4. *Кулич Б.* Передумови та підходи до розвитку туристичної діяльності на Закарпатті / Б. Кулич // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. : Економіка. 2014. – Вип. 1. – С. 257-260.
5. *Кифяк В. Ф.* Організація туристичної діяльності в Україні / В. Ф. Кифяк. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2008. – 300 с.
6. *Пангелов Б. П.* Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей : навч. посіб. / Б. П. Пангелов. – К. : Академвидав, 2010. – 247 с.
7. *Петранівський В. Л.* Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / В. Л. Петранівський, М. Й. Рутинський / За ред. проф. Ф. Д. Заставного. – К.: Знання, 2006. – 575 с.

8. *Писаревський І.М.* Планування та організація туристських маршрутів. – Харків: ХНАГХ, 2009. – 312 с.
9. Просторова організація туристично-рекреаційної сфери регіону : монографія / за заг. ред. В. В. Папп. – Мукачево : Редакційно-видавничий центр МДУ, 2016. – 268 с.
10. *Руденко В. П.* Географія природно-ресурсного потенціалу України: навч. посіб. – К., 2003. – 241 с.
11. *Рутинський М. Й.* Замковий туризм в Україні. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 432 с.
12. *Чернов О.Б.* Особливості туристсько-краєзнавчої діяльності в рекреаційному регіоні : монографія / Б.О. Чернов, Б.П. Пангелов, К.В. Ковальська. – Переяслав-Хмельницький : 2013. – 247 с.

Допоміжна :

13. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України : методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 2001. – 395 с.
14. Бейдик О. О. Українсько-російський словник термінів і понять з географії туризму і рекреаційної географії / О. О. Бейдик. – К.: Київ. ун-т, 1997. – 300 с.
15. Географічна енциклопедія України : в 3 т. / Ред. кол.: О. М. Маринич та ін. – К.: УРЕ, 1990.
16. Кривенкова Р. Ю. Взаємозв'язок управління та політики в галузі туризму / Р. Ю. Кривенкова // Взаємозв'язок політики та управління : теоретичний і прикладний аспект : матеріали круглого столу, 2 червня 2017 р. (укр., рос., англ. мовами) / за заг. ред. С. О. Шевченка. – Дніпро, 2017. – С. 93 – 95.
17. Кривенкова Р. Ю. Державне та регіональне управління туристичною галуззю в Карпатському регіоні / Р. Ю. Кривенкова // Взаємозв'язок політики та управління: теоретичний і прикладний аспект: матеріали круглого столу/ за заг. ред. О. Б. Кіреєвої. – Дніпро, 2018. – С. 58 – 61.
18. Кривенкова Р. Ю. Основні тенденції та перспективи розвитку сучасних форм та видів туризму в Україні / Р. Ю. Кривенкова, М. В. Ханзерук// Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід: матеріали X міжнар. наук. конф. – Львів, 2016. – С. 190 – 194.
19. Кривенкова Р. Ю. Особливості туристичного потенціалу України : практичні рекомендації щодо реалізації / Р. Ю. Кривенкова // Фундаментальні та прикладні дослідження : сучасні науково-практичні рішення та підходи : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дрогобич, 17 лист. 2017 р. / [ред.-упоряд. І. Зимомря, В. Ільницький]. – Дрогобич: Посвіт, 2017. – С. 10 – 12.
20. Кривенкова Р. Ю. Роль державного управління в туристичній галузі України: особливості реалізації туристичного потенціалу / Р. Ю. Кривенкова // Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком: матеріали XI регіон. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпро, 1 груд. 2017 р. / за ред. О. Б. Кіреєвої. – Дніпро, 2017. – С. 578 – 581.
21. Кривенкова Р. Ю. Сучасні проблеми трансформування туристичного потенціалу України у ефективний туристичний бізнес / Р.Ю. Кривенкова, Н.Ф. Габчак //Україна: географія цілей та можливостей: зб. наук. праць: у 4-х т. Т. 3. – К.: ВГЛ Обрії, 2012. – С. 208 – 212.
22. Кривенкова Р. Ю. Туристично-рекреаційний потенціал України у контексті реалізації туристичної діяльності / Р. Ю. Кривенкова // Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті: матеріали II-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 24-25 березня 2016 р. / [ред.-упоряд. І. Зимомря, В. Ільницький]. – Ченстохова-Ужгород-Дрогобич: Посвіт, 2016. – С. 388 – 390.

23. Кривенкова Р. Ю. Український національний туристичний продукт на ринку турпослуг: порівняння з Норвегією / Р. Ю. Кривенкова, Б. Й. Вийгшев // Туризм сучасності : проблеми та перспективи : зб. праць І Всеукр. заоч. наук.-практ. конф. молодих вчених, м. Тернопіль, 30 травня 2017 р. – Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2017. – С. 176 – 183.

24. Туристичні маршрути Закарпаття: путівник, виготовлений у рамках релазіації заходів Програми розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2016-2020 роки / [відп. ос. Д.М. Ман]. – Ужгород, 2018. – 40 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет :

25. Еколого-освітній альманах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=1121

26. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів України на період до 2026 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>

27. Програма розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2021-2023 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://oda.carpathia.gov.ua/sites/default/files/upload/201124_0690.pdf

28. Об'єкти природно-заповідного фонду Закарпатської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=13

29. Офіційний вебпортал парламенту України Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua

30. Офіційний веб-сайт Закарпатської обласної держадміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://carpathia.gov.ua/>

31. Офіційний сайт Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської обласної держадміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ecozakarpat.gov.ua/>

32. Офіційний сайт Державного агентства розвитку туризму України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.tourism.gov.ua

33. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>

34. Офіційний сайт НПП «Синевир» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.npp-synevir.net.ua/>

35. Офіційний сайт Ужанського національного природного парку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://unpp.uz.ua/>

36. Офіційний сайт Управління туризму та курортів Закарпатської обласної держадміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zaktour.gov.ua/>

37. UNESCO : United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. – Access mode : <https://en.unesco.org/>

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та складання іспиту заборонені (у т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Оцінювання

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Реферат	Презентація	50	100
4	4	4	4	4	4	4	4	8	10		

T1, T1 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T9	T10	T11	T12	T13	Реферат	Презентація	Проект	50	100
5	5	5	5	5	5	10	10		

T9, T10 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	8	32	5	25
Презентація	1	10	1	10
Реферат	1	8	1	5
Проект	-	-	1	10
Контрольна робота, яка виконується під час аудиторних занять	1	50	1	50
Разом		100		100

До силабусу додаються навчально-методичні матеріали з дисципліни «Туристичні маршрути Закарпаття», що знаходяться у відповідному контенті на системі електронного навчання Moodle.